

UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA EKONOMICKO - SPRÁVNÍ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2008

Radek ŠKARKA

Univerzita Pardubice

Fakulta ekonomicko - správní

Investice do vzdělávání ve vztahu k Evropské unii:

Celoživotní vzdělávací politika ve státech Vysegradské čtyřky ve vztahu k Evropské unii

Radek Škarka

Bakalářská práce

2008

PODKLAD PRO ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA:	OSOBNÍ ČÍSLO:
ŠKARKA Radek, Mgr.	Nová 1336; Ústí nad Orlicí	E05475

PRACOVNÍ NÁZEV TÉMATU:

Investice do vzdělání ve vztahu k Evropské unii

Anotace: Celoživotní vzdělávací politika ve státech Vyšegradské čtyřky ve vztahu k EU

VEDOUCÍ PRÁCE:

Mgr. Tomáš Šimek

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

Úvodní část - seznámení s problémem, cíl práce, správné vymezení pojmů,

Hlavní část - analýza a kritika faktů spojených s tématem, porovnání mezi jednotlivými zeměmi

Závěrečná část - interpretace dosažených výsledků, zhodnocení bakalářské práce

Osnova BP:

1. Teorie vzdělávací politiky
 - vymezení pojmů
 - nástroje, principy, subjekty vzdělávací politiky
2. Celoživotní vzdělání v EU
 - instituce a organizace EU působící v oblasti vzdělávací politiky
 - dokumenty v EU ve vzdělávací politice
 - programy EU na podporu vzdělávání
3. Státy Vyšegradské čtyřky
 - Česká republika
 - stručná charakteristika země
 - struktura vzdělávacího systému

- principy a cíle celoživotního vzdělávání
- úloha vzdělávání dospělých ve vztahu k EU

Polsko

- stručná charakteristika země
- struktura vzdělávacího systému
- principy a cíle celoživotního vzdělávání
- úloha vzdělávání dospělých ve vztahu k EU

Slovensko

- stručná charakteristika země
- struktura vzdělávacího systému
- principy a cíle celoživotního vzdělávání
- úloha vzdělávání dospělých ve vztahu k EU

Maďarsko

- stručná charakteristika země
- struktura vzdělávacího systému
- principy a cíle celoživotního vzdělávání
- úloha vzdělávání dospělých ve vztahu k EU

4. Komparace celoživotního vzdělávání v uvedených státech

5. Závěr, zhodnocení výsledků

Klíčová slova: vzdělávací politika, celoživotní vzdělání, EU, eLearning

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

BRDEK, M: Evropská vzdělávací politika

HORVATH, Thomas. Experiment and reforms.

PILNÝ, Jaroslav. Veřejné finance.

<www.uiv.cz> Ústav pro informace ve vzdělávání.

<www.nvf.cz> Národní vzdělávací fond

<www.ec.europa.eu/education> Web evropské komise pro vzdělávání

SOUHRN

Práce se zabývá problematikou celoživotního vzdělávání. Předkládá důležité informace týkající se investic do celoživotní vzdělávací politiky ve státech Vysegradské čtyřky. Cílem této práce je analyzovat celoživotní vzdělávání v Evropské unii a přístup států Vysegradské čtyřky k této oblasti ve vztahu k Evropské unii.

KLÍČOVÁ SLOVA

Evropská unie, státy Vysegradské skupiny, vzdělávací politika, celoživotní vzdělávání

TITLE

The investments in lifelong education in relation to European Union:

Lifelong education policy in the states of Vyšegradska čtyřka in relation to European Union

ABSTRACT

This work is concerned with some questions of lifelong education. There are shown some relevant information concerning an investment in lifelong education in the states of Vysagrads states. The principal aim of this work is to analyze lifelong education in European Union and an approach of the sates of Vysegrads states to this educational field in relation to European Union.

KEY WORDS

European union, Vysegrads group states, education policy, longlife education

OBSAH

1 ÚVOD	6
2 CÍLE, ÚKOLY A METODOLOGIE	8
3 TEORIE VZDĚLÁVACÍ POLITIKY A CELOŽIVOTNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ	9
3.1 Vymezení pojmů	9
3.2 Nejdůležitější aspekty celoživotního vzdělávání v EU	10
3.3 Nástroje celoživotního vzdělávání	11
3.4 Subjekty celoživotního vzdělávání	12
3.5 Principy celoživotního vzdělávání	14
4 CELOŽIVOTNÍ VZDĚLÁVÁNÍ V EVROPSKÉ UNII	16
4.1 Historie vzniku Evropské unie	16
4.2 Instituce a organizace působící ve vzdělávací politice Evropské unie	18
4.3 Dokumenty Evropské unie ve vzdělávací politice	18
4.4 Celoživotní vzdělávání	20
4.5 Programy Evropské Unie na podporu celoživotního vzdělávání	21
5 CELOŽIVOTNÍ VZDĚLÁVÁNÍ VE STÁTECH VYŠEGRADSKÉ ČTYŘKY	24
5.1 Polsko	24
5.1.1 Stručná charakteristika Polska	24
5.1.2 Celoživotní vzdělávání v Polsku	25
5.2 Maďarsko	27
5.2.1 Stručná charakteristika země	27
5.2.2 Celoživotní vzdělávání v Maďarsku	27
5.3 Slovensko	29
5.3.1 Stručná charakteristika země	29
5.3.2 Celoživotní vzdělávání ve Slovenské republice	29
5.4 Česká republika	31
5.4.1. Stručná charakteristika země	31
5.4.2 Celoživotní vzdělávání v České republice	31
6 KOMPARACE CELOŽIVOTNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ	35
7 ZÁVĚR	40
Použitá literatura	42

1 ÚVOD

Na úvod bakalářské práce chci objasnit důvod, proč jsem se rozhodl zpracovat téma s tematikou celoživotního vzdělávání v Evropské unii.

V oblasti vzdělávacího procesu pracuji již šest let. Za tuto dobu jsem se už seznámil se všemi klady i zápory, které doprovázejí sektor školství v České republice. Jedná se hlavně o nedostatek finanční podpory ze strany státu pro všechny odvětví vzdělávání. V této situaci se mnohdy nelze spolehnout na státní dotace, ale snažit se využít projektů Evropské unie na rozvoj školství. Oblast, která je velmi opomíjena, je právě celoživotní vzdělávání. Osobně jsem studentem druhé vysoké školy a můžu se řadit k lidem, kteří jsou součástí celoživotního vzdělávání. Jako student se setkávám se spoustou problémů spojené se vzděláváním dospělých. Hlavní problémy se pokusím objasnit v této práci.

Pro srovnání České republiky jsem si vybral skupinu států, které mají podobné zájmy, minulost, cíle a podobné názory na Evropskou Unii. Mezi státy tzv. Vysegradské čtyřky či skupiny řadíme Českou republiku, Slovenskou republiku, Polsko a Maďarsko. Ať už jsou názory na toto seskupení jakékoliv, nám zde slouží pouze pro porovnání států, které vstoupily do Evropské unie ve stejnou dobu a mají obdobné problémy se začleněním. Dále se jedná o státy, které měli velmi podobnou historii a jsou na geograficky sevřeném území.

Vzdělání je považováno v dnešní době za jeden z nejvýznamnějších faktorů státní ekonomiky a podílí se i na zvyšování hospodářského růstu. Jeho význam je především ve zvyšování konkurenceschopnosti ekonomiky a k růstu produktivity práce. Vzdělání se tak stává neviditelným, ale o to důležitějším zdrojem, který může významně přispět k blahu společnosti. Ve vyspělých státech je vzdělávací politice přikládán velký důraz.

Vzdělání je nepostradatelné pro většinu světových ekonomik. Pomáhá snižovat nezaměstnanost, jednotlivcům umožňuje uplatnění na trhu práce, vede k vyšší kvalitě života, k větší spokojenosti a štěstí občanů. Má také vliv i na životní styl, sociální zařazení, motivaci jedinců a snižuje riziko negativního chování ve společnosti. Vzdělaný člověk má větší šanci uplatnění na trhu práce, a tím snižuje náklady státu na sociální dávky a výdaje s tím spojené.

Vzdělání ovlivňuje i samotnou psychologii člověka. Podporuje jeho vlastní názory, samostatnost, odpovědnost za své činy, nezávislost. Pomáhá také i orientovat se v dnešním rychlém a složitém světě.

Vzdělávací politika se tak zařazuje mezi hlavní priority státu, jehož nezastupitelný význam vede k rozvoji hospodářství. Vyspělé státy dávají na vzdělání nemalé finance, s cílem mnohonásobného budoucího zhodnocení této investice. Existuje i několik žebříčků v ekonomických periodikách, kde vyspělost státu je porovnávána podle procent, které dává ze svého HDP na vzdělání.

2 CÍLE, ÚKOLY A METODOLOGIE

Cílem bakalářské práce je prezentace celoživotní vzdělávací politiky ve státech Vysegradské čtyřky ve vztahu k Evropské unii. Hodláme předložit hlavní témata této oblasti, které nám lépe pomůže pochopit problém celoživotního vzdělávání v uvedených státech ve vztahu k Evropské unii. Dalším cílem je srovnání jednotlivých ekonomik podílejících se na celoživotním vzdělávání. Předkládáme i celkový vzdělávací systém a důležité politické události, které spoluvytvářejí celoživotní vzdělání ve státech Vysegradské čtyřky.

Při psaní bakalářské práce jsme prošli těmito etapami:

- heuristikou (shromažďování informací)
- analýzou a kritikou (rozbořem a hodnocením)
- interpretací (jejich výkladem)
- syntézou (spojení a zpracování)

Celá práce má 7 kapitol. První dvě jsou kapitoly úvodní. Třetí až šestá kapitola jsou hlavními kapitolami celé práce. Zde se jedná o vymezení pojmů vzdělávací politiky, celoživotního vzdělání v EU a konkrétní vzdělávací politiky ve státech Vysegradské čtyřky. Poslední sedmá kapitola je závěrečná.

3 TEORIE VZDĚLÁVACÍ POLITIKY A CELOŽIVOTNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

Chceme-li se zabývat problémem celoživotního vzdělávání, měli bychom se nejdříve seznámit s teorií vzdělávací politiky, jejího vymezení, základními nástroji, subjekty a principy. Právě skupina subjektů, nástrojů a principů patří k nejdůležitějším součástem celoživotního vzdělávání ve všech státech zabývajících se touto problematikou. Tato kapitola obsahuje velice důležitou a nezbytnou teorii k pochopení problematiky celoživotního vzdělávání.

3.1 Vymezení pojmů

V literatuře, lze najít spoustu definic vymezující vzdělávací politiku a celoživotní vzdělání. Nejlépe srozumitelné a výstižné jsou tyto:

1. *„Vzdělávací politika je odvětví pedagogického zkoumání zabývající se řízením vzdělávacího systému nebo vzdělávací instituce a politickým myšlením ovlivňujícím jejich názor. Vzdělávací politikou rozumíme principy, priority a metody rozhodování vztahující se k uplatňování společenského vlivu na vzdělání. Toto rozhodování zahrnuje strategické záměry rozvoje vzdělání, legislativní rámce činnosti vzdělávacích vzdělávaných subjektů. Dále pak jde i o způsob financování, vymezení vzdělávacích cílů a obsahů, stimulování a ovlivňování činnosti vzdělávacích subjektů a způsob jejich kontroly“ (Kalous, 1997, str.6)*
2. *Pojem celoživotní vzdělávání je v posledních dokumentech nahrazován pojmem celoživotní učení, který lépe vystihuje skutečnost, že zahrnuje veškeré vědomosti, znalosti, dovednosti i zkušenosti, které člověk v průběhu svého života získává. Celoživotní vzdělávání zahrnuje jednak vzdělání ve školském systému (primární, sekundární i terciární) a tzv. další vzdělávání (mimoškolské, do kterého spadá občanské, zájmové a další profesní vzdělávání), jehož cílem je získat další znalosti a dovednosti včetně profesionálních zkušeností, které pracovník získává pro rozvoj své osobnosti či*

prohlubování své profese v celé škále mimoškolských vzdělávacích aktivit. (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2006, str. 6)

3. *Celoživotní vzdělání představuje oblast, které je již delší čas věnována zvýšená pozornost ze strany odborné i laické veřejnosti. Potřeba celoživotní vzdělávání vystupuje do popředí zejména ve spojitosti se změnami na trhu práce a zavádění nových technologií. Sféra celoživotního vzdělávání, resp. Potřeba zvýšené účasti na dalším vzdělávání, je rovněž jednou z pěti hlavních priorit vzdělávací politiky EU formulované v roce 2000 na Lisabonské konferenci.*

Celoživotní vzdělávání pokrývá rozsáhlou oblast, kterou není možné analyzovat v rámci jednoho projektu. Naše pozornost se tudíž soustřeďuje na zejména na jeden z jeho segmentů: na další vzdělávání, jakožto tu část, která navazuje na počáteční vzdělávání, poskytované v rámci souvislé školní docházky. (Brdek, Vychová, 2004, str. 16)

3.2 Nejdůležitější aspekty celoživotního vzdělávání v EU

1. Vymezení vazby mezi vzděláváním, pracovní silou a ekonomickými faktory – příležitosti celoživotního vzdělávání by měly být v souladu s potřebami společnosti a s potřebami EU, které vyžadují konkrétní typy na obsazení kvalifikovaných pracovních pozic.
2. Zohlednění sociálního aspektu – do této oblasti patří otázka rovných a stejných příležitostí, bez rozdílu věku, pohlaví, národnosti, náboženství atd.
3. Vztah mezi přístupem k celoživotnímu vzdělání a kvalitou výuky – zde se řeší problém počtu ochotných pracovníků pro další vzdělání a volná místa v procesu celoživotního vzdělávání.
4. Evaluace celoživotního vzdělávání – srovnání kvality v jednotlivých státech i mezi státy navzájem.
5. Úloha pedagoga (coache, trenéra...) – na jeho postavení záleží kvalita vzdělávacího procesu. Je třeba vyřešit problém jeho profesionalizace, odborného růstu, odměňování a syndromu vyhoření.
6. Řízení celoživotního vzdělávání a management – jedná se o nalezení efektivního systému řízení celoživotního vzdělávání, nejen v jednotlivých státech, ale také celkově v EU.

7. Financování celoživotního vzdělávání – důležitá oblast, která je součástí celkové vzdělávací politiky. Problém je v adekvátním množství financí vydaných na vzdělání a také na stanovení priorit.

3.3 Nástroje celoživotního vzdělávání

Plánování

Plánování patří mezi nejdůležitější nástroje v ekonomických procesech. Ne jinak je tomu i u vzdělávání. Mezi nejdůležitější body patří vytyčení hlavních a vedlejších cílů a také i navržení cest k jejich dosažení.

Legislativa

K regulaci celoživotního vzdělávání lze použít i právní normy. Vzdělání je všeobecně zakotveno v základních zákonech státu. Vzdělání může být dále upravováno vyhláškami a směrnicemi. V některých zemích mohou o vzdělávacích problémech rozhodovat i soudy (př. Belgie).

Financování

Vzdělání je všeobecně financováno z veřejných zdrojů. Celoživotní vzdělávání může být také hrazeno i ze zdrojů privátních. Důležitým nástrojem je tvorba a schválení rozpočtu celoživotního vzdělávání. To je připravováno ministerstvem financí ve spolupráci s dalšími ministerstvy. Po odsouhlasení návrhu rozpočtu vládou je projednáván parlamentem.

Kurikulární politika

Zahrnuje předpis procesů při tvorbě kurikula, rozdělení subjektů a jejich kompetencí, které se podílejí na její tvorbě. Kurikulem se myslí vzdělávací program, obsah studia. Národní rámec kurikula celoživotního vzdělávání by měl zajistit práva občanů na hodnotné celoživotní vzdělávání a zajišťovat jeho spojení s trhem práce.

Evaluaace

Mezi nástroji má velmi důležité místo. Tímto pojmem se rozumí hodnocení. Jedná se ho hodnocení vzdělávacích procesů, jevů, jejich efektivity, účinnosti a dosažených výsledků nejen při vzdělávání, ale také i v přenosu získaných zkušeností do praxe.

Monitorování

Znamená hodnocení celkového celoživotního vzdělávání jako celku. Jednotlivé dílčí údaje se přenášejí na celkový systém. Výsledkem jsou různé zprávy a statistické údaje, které nám slouží pro další vývoj celoživotního vzdělávání.

Reforma celoživotního vzdělávání

Reforma představuje záměrnou změnu. Je nástrojem vzdělávací politiky k prosazování změn a nových myšlenek. Reforma se může týkat změny všech uvedených nástrojů celoživotního vzdělávání.

3.4 Subjekty celoživotního vzdělávání

Politici

V této skupině jsou lidé, kteří přímo rozhodují o vzdělávací politice státu. Zde patří ústavní činitelé – prezident, premiér, ministři, poslanci, senátoři. Zvolený politik může také působit jako zprostředkovatel skupinových zájmů jednotlivých organizací a jejich požadavky může předložit k řešení kompetentním orgánům.

Problémem politiků je jejich délka volebního období. Změny ve vzdělávací politice se projeví až za delší čas, obvykle přesahující právě volební období politiků. Minulé změny nemusí nově zvoleným zástupcům připadat efektivní a můžou je změnit podle vlastních představ nebo dokonce zrušit. Tuto skutečnost můžeme vidět v běžném politickém životě, kdy většina politiků nebere vzdělávací politiku jako svou prioritu a začínají se jí zabývat až v době vážné krize nebo nutných změn.

Administrativa celoživotního vzdělávání

Tato skupina představuje všechny pracovníky vzdělávací politiky, kteří se zapojují do celoživotního vzdělávání. Jsou odpovědní za fungování celého systému. K jejich hlavní náplni patří sledovat úroveň celoživotního vzdělávání, odhalovat problémy, navrhovat a realizovat změny.

Pedagogové, trenéři, coachi

Přímo se podílejí na vzdělávacím procesu. Mohou významně ovlivnit celkový vzdělávací proces. Mohou si vybrat, jakým způsobem budou zajišťovat konkrétní celoživotní vzdělávání jedince. Jsou cílovou skupinou, které se dotýkají všechny vzdělávací koncepce a nové reformy.

Potencionální aktéři celoživotního vzdělávání

Jsou důležitou součástí celoživotního vzdělávání. Problémem této skupiny je jejich malá schopnost sloučit svoje vlastní názory. Mají malou možnost ovlivnit celoživotní vzdělávání. Vliv je větší jedná-li se individuálně v přímé diskuzi s poskytovatelem vzdělání. Tím tak přispívá k vymezení toho, co se může a chce nejen on naučit.

Aktéři celoživotního vzdělávání

Tvoří skupinu, která má nejslabší možnosti ovlivňovat politiku celoživotního vzdělávání. Pro politický boj mají malé zkušenosti a prostředky. Žádosti a stížnosti by měly být zpracovány v následných plánech celoživotního vzdělávání.

Zaměstnavatelé

V celoživotním vzdělávání se prosazují především zájmy obchodu, kdy zaměstnavatelé mají požadavky na pracovní sílu. Zaměstnavatelé se můžou i účastnit při tvorbě kurikula. Velké podniky mohou mít zájem na udržení či zlepšení výuky určité profese v dané oblasti a snaží se taky o přímou podporu (finanční zdroje, materiální vybavení, zabezpečení praxe, možný pracovní poměr). Zaměstnavatelé mohou zabezpečit kvalitní vzdělání a tím ovlivňují celoživotní vzdělávání.

Experti

Mezi experty se řadí např. vědci specializující se na oblast vzdělávací politiky, představitelé profesionálních asociací a jednotlivých sdružení, organizace pedagogů, lidé zabývající se problematikou vzdělávání. Lidé v této skupině patří k největším zastáncům změn. Přímý vliv mají tehdy, když pro politiky vypracovávají nové návrhy, reformy či studiu z oblasti vzdělání.

3.5 Principy celoživotního vzdělávání

Těmito principy se rozumí myšlenkové koncepty vzdělávací politiky, z kterých celoživotní vzdělávání vychází.

Princip celoživotního vzdělávání

Otázka celoživotního vzdělávání je v dnešní době reakcí na stále se zvyšující význam informací. Jedinec se s jejich pomocí demokraticky rozhoduje při řešení problémů. Všechny obory i společnost vyžadují stále obnovování znalostí a dovedností. Celoživotní vzdělávání je strategickou možností pro získání oněch nových poznatků pro lepší kvalifikaci v zaměstnání a lepší přizpůsobivosti novým změnám, nejen v pracovním prostředí. Učení je proces, který musí probíhat během celého života.

Celoživotní vzdělávání musí být založeno na velkém počtu příležitostí k učení a potom i k následujícímu uplatnění v praxi. Musí umožňovat, aby každý jedinec se mohl vzdělávat podle svých zájmů a potřeb. Celoživotní učení je důležitým faktorem zvyšování konkurenceschopnosti jedince, společnosti, ale také i celé ekonomiky.

Princip rovnosti příležitostí

Vzdělávací politika každého vyspělého státu je založená na tomto principu. Snaží se, aby všichni občané měli stejné příležitosti a přístupy ke vzdělání. Podobně je to také i u celoživotního vzdělávání. Stát se snaží rovnými příležitostmi umožnit celoživotní učení každému jedinci ve státě. Každému by měla být poskytnuta stejná příležitost v celoživotním vzdělávání. Využití těchto příležitostí už pak záleží na samotných občanech.

K naplnění tohoto principu se používá řada opatření, která mají zajistit rovnost příležitostí. Mezi taková opatření patří programy na podporu znevýhodněných skupin obyvatelstva (menšiny, handicapované osoby atd.). Dalšími opatřeními může být rozšíření nabídky ke vzdělání, rozšíření podpor a dostatečný počet volných „studijních“ míst.

Princip individualizace a diferenciac

Principem individualizace se myslí individuální přístup k potřebám vzdělávaných. V procesu vzdělávání, ale také i celoživotního, je třeba vycházet z různých schopností a dovedností jednotlivých jedinců. Je třeba je respektovat a snažit se na ně navázat a na jejich

základě potom vytvářet nové poznatky. Respektování tohoto principu vyžaduje také i existenci dostatečného množství oborů a forem studia.

Princip diferenciacie znamená rozmanitosť vzdelávacích potreb.

Princip internacionalizace.

Vzdelávaci politika je dôležitým tématom ve väčšine zemi. Totéž platí i o celoživotním vzdeláváním. To se stává také príležitosťou pro mezinárodní spolupráci. Celoživotní vzdeláváním tak získává mezinárodní význam. Jako názorný príklad lze uvést práve země Evropské unie. V rámci spolupráce jednotlivých zemi EU v oblasti celoživotního vzdeláváním byla zahájena řada vzdelávacích programů.

4 CELOŽIVOTNÍ VZDĚLÁVÁNÍ V EVROPSKÉ UNII

Celoživotní vzdělávání v Evropské unii je součástí celkové vzdělávací politiky Evropské unie. V této kapitole se již přímo píše o konkrétních podobách celoživotního vzdělávání v Evropské unii. Považujeme za důležité, vzhledem ke zvolenému tématu bakalářské práce, první podkapitolu věnovat stručné historii Evropské unii a důležitých dokumentů jejího vzniku, z důvodu poukazování na ně v dalších podkapitolách. Dále je důležité připomenout si důležité milníky vzniku Evropské unie.

4.1 Historie vzniku Evropské unie

Evropská unie je dnes nejdůležitějším ekonomickým a společenským integračním seskupením v Evropě. Založení EU předcházelo vznik tří společenství v Evropě – Evropské společenství uhlí a oceli, Evropské hospodářské společenství a Evropské společenství pro atomovou energii.

Evropské společenství uhlí a oceli – vzniklo v roce 1952 na základě Pařížských smluv. Zakladateli byly Belgie, Nizozemí, Lucembursko, dále SRN, Francie a Itálie. O založení tohoto společenství se významně zasloužili Jean Monnet a Robert Schuman.

V roce 1958 na základě Římských smluv z 25. 3. 1957, vznikla dvě nejvýznamnější společenství, a to *Evropské hospodářské společenství a Evropské společenství pro atomovou energii*. Jejimi členy byly Belgie, Itálie, Francie, Lucembursko, Německá spolková republika a Nizozemí. Hlavním cílem EHS byl vytvoření a upevňování jednotného společného trhu, jehož nejvýznamnějšími rysy jsou volný pohyb zboží, služeb, kapitálu a osob. EHS se v té době stalo projevem úsilí o dosažení tzv. horizontální integrace.

Římské smlouvy byly vypracovány na Mezivládní konferenci v Bruselu v roce 1956. Hlavními úkoly obsaženými v Římské smlouvě bylo mimo jiné odstranění cla, zavedení společných celních tarifů, zavedení jednotné zemědělské politiky a hlavně vzájemné korigování hospodářské politiky. Od té doby jsou Římské smlouvy neustále aktualizovány a revidovány. V souvislosti s dokončením jednotného vnitřního trhu byly přijaty dva významné dokumenty:

Bílá kniha o opatření k dokončení vnitřního trhu (1985) a Jednotný evropský akt (1987) který upravoval a revidoval Římské smlouvy.

Mezi další důležité dokumenty patří *Maastrichtská smlouva*. Byla podepsaná 7. 2. 1992 v Maastrichtu a ratifikovaná k 1. 11. 1993. Znamenala velmi důležitý posun v rámci integrace západní Evropy. Nejdůležitější fakt je ten, že na základě Smlouvy o Evropské unii, jako součásti Maastrichtské smlouvy, došlo k vytvoření EU.

Důležitým krokem v procesu liberalizace pohybu osob bylo přijetí *Amsterodamské smlouvy*, podepsané členskými státy EU v roce 1997 a ratifikované v květnu roku 1999. Představuje třetí nejvýznamnější reformní počín v posledních dvou desetiletích vývoje integračního procesu v rámci systému Evropské unie. Tato smlouva přinesla pro integrační vývoj v Evropě řadu nových momentů a posunů zejména v těchto oblastech integrační spolupráce. Jedná se hlavně o tyto hlavní témata.

1. svoboda, bezpečnost a právní stát
2. postavení občana v EU
3. společná zahraniční a bezpečnostní politika
4. účinnost rozhodovacího procesu a fungování institucí v EU
5. užší vzájemná spolupráce a její vyšší flexibilita

Aby byla EU schopna kombinovat dva procesy, které jsou do značné míry protikladné, tzn. posilovat a zároveň rozšiřovat Unii, byl pro tento účel zpracován obsáhlý dokument Evropské komise *Agenda 2000*. Jedná se o komplexní materiál, který se zabývá předpokládaným vývojem EU na počátku nového tisíciletí a zároveň kroky, které je nutné učinit pro naplnění tohoto vývoje. Materiál byl zpracován Evropskou komisí a předložen představitelům EU v červenci 1997. Z jejího obsahu vyplývá, že EU si dobře uvědomuje velký význam svého východního rozšíření a provedla řadu reforem ve stávající EU. Tomu také odpovídá struktura Agendy 2000 v následujících bodech.

1. reforma strukturálních fondů a politiky
2. pokračování reformy společné zemědělské politiky
3. rozšíření EU a jeho dopad na politiky EU
4. otázka budoucího financování EU

Součástí Agendy 2000 bylo i rozhodnutí, že do první skupiny států, které mají zájem o vstup do EU, byly zařazeny Maďarsko, Polsko, Estonsko, Česká republika a Slovinsko.

V současné době má Evropská unie 27 členských zemí.

4.2 Instituce a organizace působící ve vzdělávací politice Evropské unie

V oblasti vzdělávání se aktivně účastní všechny orgány a grémia EU. Nejdůležitějšími institucemi, které se zabývají otázkou vzdělávací politiky, jsou Evropská rada a Rada Evropské unie. Evropskou radu tvoří hlavy států a předsedové vlád členských zemí. Evropská rada přijímá politická rozhodnutí důležitá pro vývoj Unie. Ovlivňuje tak i vývoj v oblasti vzdělávání, a také i celoživotního.

Rada Evropské unie, nazývána též i jako Rada ministrů, je orgánem, v němž jsou zastoupeny členské státy ministry vlád podle projednávaných otázek. Rada ministrů složená z ministrů práce a sociálních věcí, projednává otázky vzdělání i profesní přípravy. Za přípravu a realizaci usnesení je odpovědná Evropská komise.

Evropská komise je složena z 20 členů, komisařů. Ti jsou povinni být zcela nezávislí na svých domácích vládách a jednat pouze ve prospěch Evropské unie. Oblast vzdělání dnes patří do kompetence generálního ředitelství č. XXII, vzdělávání, odborný výcvik a mládež.

4.3 Dokumenty Evropské unie ve vzdělávací politice

Zákonná opatření Evropské unie v oblasti vzdělávání můžeme rozdělit do tří skupin. V první skupině jsou tzv. primární právní dokumenty. Jedná se především o Smlouvě o založení EHS, Maastrichtské smlouvě a Amsterodamské smlouvě. Dalšími jsou sekundární právní dokumenty. Ty představují různá nařízení směrnice vydané EU. Třetí skupinou jsou právní rozhodnutí Evropského soudního dvora

Dále existují dokumenty, které jsou výsledkem spolupráce států EU a orgány EU. Tyto dokumenty se zabývají tématy a činnostmi, které můžeme považovat i za hlavní témata

vzdělávání v Evropské unii. Tyto dokumenty bývají nazývány jako Zelená a Bílá kniha. Jejich smyslem jsou názorné ukázky předpokládaného vývoje vzdělání a opatření vedoucí k nim. Tyto knihy nejsou pro státy povinné, ale jsou určitě nezbytným pomocníkem při tvorbě vzdělávací politiky.

V roce 1991 vydala Evropská komise memorandum s názvem *Odborné vzdělávání v Evropském společenství* a o tři roky později na něj navázala memorandumem *Odborné vzdělávání v Evropském společenství, výzvy a perspektivy*. Obě tyto memoranda se snažila definovat společnou politiku v oblasti odborného vzdělávání a přispět tak k rozvoji pracovních sil. Tyto memoranda byly ještě doplněny dalšími dvěma *Memorandum o vysokém školství v Evropském společenství a memorandum o otevřeném a dálkovém vzdělávání v Evropském společenství*. Roku 1993 byla vydána *Zelená kniha o evropské dimenzi ve vzdělávání*. Ta přímo navazovala na Maastrichtskou smlouvu. Kniha vyzývala k doplnění a podpoře „slabších“ oblastí ve vzdělávání. O dva roky později byl vydán dokument *Vyučování a učení na cestě k učící se společnosti*, který volně navazoval na *Bílou knihu – Růst, konkurenceschopnost a zaměstnanost*. Tento dokument už v sobě zahrnuje určité body, které se týkají celoživotního vzdělávání. Jsou zde uvedeny výzvy, kterým se jednotlivé členské země budou muset postavit. Tyto výzvy vedly k vytvoření pěti cílů EU v oblasti vzdělávání. (Brdek, Vychová, 2006, str. 33)

1. Podpora získávání nových vědomostí posílením evropské mobility vzájemným uznáváním studijních kreditů a rozvojem multimediálních softwarových produktů.
2. Vzájemné sblížení škola podnikové sféry.
3. Boj proti vylučování znevýhodněných skupin obyvatelstva ve vzdělávání.
4. Každý občan by měl mluvit třemi jazyky Evropské unie.
5. Investice do vzdělání by měly být stejně velké jako kapitálové investice.

V roce 1996 vychází *Zelená kniha Vzdělávání, odborná příprava, výzkum: překážky nadnárodní mobility*. Tento dokument se zabývá negativy, které brzdí vzdělávací politiku a systém. V roce 1997 uveřejnila Evropská komise dokument *Na cestě k Evropě vědění*. Cílem tohoto dokumentu je vysvětlení činnosti Evropské unie v oblasti vzdělávání pro léta 2000 – 2006. Mezi jednotlivými body bylo i zdokonalení informačních zdrojů o evropských záležitostech. Díky tomu vznikly programy na zlepšení informační gramotnosti, které jsou hojně využívány právě v oblasti celoživotního vzdělávání. Jedná se hlavně o tzv. akční plány e-Europe a e-Learning.

V roce 2002 se konalo v Barceloně zasedání Evropské rady. Zde byly také projednány konkrétní plány týkající se vzdělávací politiky. Byl vytvořen *Plán konkrétních budoucích cílů evropských vzdělávacích systémů*, které by měli být splněny do roku 2010. Plán uvádí tři hlavní cíle.

1. Zdokonalení kvality a efektivnosti evropských systémů vzdělávání a přípravy
2. Usnadnění přístupu k celoživotnímu vzdělávání
3. Otevírání systémů vzdělávání celému světu.

Těchto cílů by mělo být dosaženo do roku 2010. Mezi nejdůležitější patří také i přístup každého občana Evropské unie k dalšímu vzdělávání.

4.4 Celoživotní vzdělávání

Celoživotní vzdělávání je jednou z hlavních součástí vzdělávací politiky Evropské unie. V devadesátých letech bylo celoživotní učení jen vzdáleným pojmem. Proto rok 1996 byl vyhlášen Evropskou unií jako *Evropský rok celoživotního vzdělávání*. Důvodem byla nutnost rozšíření vědění o obyvatel o celoživotním učení a stanovení hlavních úkolů.

Evropská unie vytvořila obecný koncept celoživotního vzdělávání, který je adekvátní pro všechny její členské státy. Tento koncept obsahuje všechny možné způsoby učení a shromažďování poznatků v průběhu celého života. Vzdělávání nemá probíhat jen na specializovaných vzdělávacích místech, ale také i doma, na pracovišti, v obcích v celé společnosti. Největší důraz je kladen na prolínání učení a práce, a také i na vzájemné odpovědnosti. Usiluje se o co nejplnější počáteční vzdělávání, o jeho kvalitu, pestrost a atraktivnost, protože dává základ pro celoživotní učení. Jsou zde formulovány schopnosti, dovednosti a potřebná motivace pro další vývoj jedince. Právě motivace je jednou z důležitých oblastí celoživotního vzdělávání. Člověk musí být ochoten se učit a i po letech mimo školu musí opět najít systém „naučit se učit“. Správnou motivací musí usilovat o uspokojení svých potřeb, o dosažení co největší úrovně znalostí a poznatků, a musí být schopen převzít odpovědnost za svou celoživotní vzdělávací kariéru.

Celoživotní učení by mělo být finančně podporováno ze strany státu, organizací, ale také i jedinců. Každý by měl mít přístup k pestrým vzdělávacím programům během svého života.

Celoživotní učení by mělo podporovat rozvoj schopností, zvyšování zaměstnanosti a o co nejlepší využití skrytého lidského potenciálu. To vše slouží ke zlepšení hospodářství států. Investice do vzdělávání jsou nejvýhodnější investicí států do sebe samotného.

V roce 2000 bylo zasedání Evropské rady v Lisabonu. Zde se projednával problém celoživotního vzdělávání jako součást tvorby hlavních cílů Evropské unie do budoucna. Jedním z cílů je vytvořit z EU společenství s největší konkurenceschopností na světě. Jde o společenství s nejdynamičtější ekonomikou, která se právě opírá o dostatek znalostí, vědomostí a informací občanů EU. Tím má být zajištěn přiměřený hospodářský růst s velkým počtem pracovních sil. Celoživotní vzdělávání má být základním kamenem této strategie.

Roku 2001 byla Komisí přijata zpráva *Vytvoření evropského prostoru celoživotního vzdělávání skutečností*. Zde má komise sestavit přímé návrhy, které by měly prosadit koncept celoživotního vzdělávání do běžné reality. Je nutné zvýšit investice do vzdělání, podporovat získávání dovedností, informační gramotnosti. Cílem je zajistit lidem všech věkových kategorií rovný přístup ke vzdělávání v rámci celé Evropy. Zpráva poukazuje na provedení reformy vzdělávacích systémů v jednotlivých členských zemích, které by vedly k odstranění rozdílů mezi různými formami vzdělání jednotlivých států.

4.5 Programy Evropské Unie na podporu celoživotního vzdělávání

Evropská unie vzdělávacími programy podporuje spolupráci mezi jednotlivými státy. Zde patří spolupráce ve vzdělávacím sektoru, podnikovou sférou, výzkumem, vývojem atd. Zde pouze uvádíme programy které jsou vytvořeny přímo pro oblast celoživotního vzdělávání, nebo mají návaznost pro tuto oblast vzdělání.

Grundtvig

Program Grundtvig je zaměřený na vzdělávání dospělých a na další formy celoživotního vzdělávání. Cílovou skupinou jsou zde především dospělí, kteří si potřebují nebo chtějí doplnit své vzdělání. Program podporuje všechny aktivity, které směřují ke zlepšení úrovně vzdělanosti. K realizaci dochází návazností na základní, střední nebo vysokoškolské vzdělání. Program Grundtvig má tyto cíle:

1. Podpora evropské spolupráce v oblasti vzdělávání dospělých a celoživotního vzdělávání

2. Zkvalitňování odborné přípravy osob působící ve vzdělání dospělých
3. Podpora tvorby konkrétních produktů a výsledků v oblasti vzdělávání dospělých
4. Posilování evropské dimenze ve vzdělávání dospělých prostřednictvím rozšiřování poznatků a zkušeností.

Do programu se mohou zapojit vzdělávací instituce, ale i neziskové organizace. Program je určen pro osoby starší 25 let a pro osoby ve věku 16 – 24 let, které nejsou už součástí vzdělávacího procesu na nějaké školní úrovni. Velký důraz je kladen na vzdělávání osob, které nemají základní vzdělání a kvalifikaci a osob sociálně slabých a handicapovaných.

Lingua

Program Lingua se zaměřuje na jazykovou přípravu a rozšíření jazykových znalostí na všech úrovních vzdělávání a ve všech zemích zapojených do programu. Mimo oficiální jazyky EU je důraz kladen i na méně užívané jazyky EU. Program podporuje dvě základní oblasti:

1. Jazykové vzdělávání
2. Vývoj učebních pomůcek

Cílem podpory jazykového vzdělávání je podpora jazykové učenlivosti v rámci EU. Usiluje o zlepšení výuky jazyků a její kvalitu. Podílí se také i na zvýšení motivace ke studiu jazyků a přispívá k výměně nových poznatků ve výuce jazyků. Snahou programu je také i nutnost zvýšení kvality učebních pomůcek a tím i zlepšit kvalitu vzdělávacích nástrojů a pomůcek.

Minerva

Jedná se o program zaměřený na podporu evropské spolupráce v oblasti otevřeného a distančního vzdělávání a informačních a komunikačních technologií. Cíle programu jsou následující:

1. Podpora poznání mezi učiteli, řídicími pracovníky ve vzdělávání a širokou veřejností. Usilování o využití otevřeného a distančního vzdělávání.
2. Zajištění dostatečné pozornosti distančnímu vzdělávání a vzdělávacím produktům založených na multimédiích.
3. Podpora přístupu k novým metodám a vzdělávacím zdrojům.

Program je také zaměřen na rozvoj vzdělávacích zdrojů, metod, analýz a technologií.

Program LLP

V květnu roku 2007 byl na dvoudenní konferenci v Berlíně slavnostně zahájen projekt *Evropský program celoživotního vzdělávání* (Lifelong Learning Programme – LLP). Všechny

státy Evropské unie budou mít možnost čerpat finance na vzdělávací politiku v oblasti celoživotního vzdělávání i na konkrétní projekty. Program LLP pokrývá období let 2007 – 2013 a má rozpočet necelých 7 miliard eur. (www.Euroactiv, 2006)

Členské země tak budou moci získat z tohoto programu prostředky na financování projektů a aktivit, které podporují výměnu zkušeností, posilují spolupráci mezi vzdělávacími institucemi a systémy v jednotlivých členských zemích, podporují mezinárodní mobilitu jednotlivců a zlepšují kvalitu vzdělání a odborné přípravy v Evropě.

LLP bylo schváleno Evropskou radou a Evropským parlamentem v na podzim 2006. Program navazuje na úspěšné projekty EU Sokrates, Leonardo da Vinci, e-Learning. LLP stojí na čtyřech základních pilířích Comenius, Erasmus Leonardo da Vinci a Grundvig. LLP bude usilovat o spolupráci politik v oblasti celoživotního vzdělávání a propagovat výuku jazyků.

Při slavnostním ceremoniálu shrnul podstatu LLP nejlépe komisař pro vzdělání, odborné vzdělání, kulturu a mládež Ján Figel: *“Vzdělání a odborné vzdělání jsou tmel, který spojuje společnost navzdory ekonomickým a demografickým změnám a možnostmi, jež nabízí je LLP důležitou složkou tohoto mixu.”* (www.Euroactiv, 2007)

Do konce roku 2007 se očekávalo přijetí *Evropského kvalifikačního rámce* (EQF). Návrh počítá s tím, že členské země vytvoří vazby mezi svými kvalifikačními systémy a EQF do roku 2009

5 CELOŽIVOTNÍ VZDĚLÁVÁNÍ VE STÁTECH VYŠEGRADSKÉ ČTYŘKY

Visegradská skupina, nebo také čtyřka, je aliance států střední Evropy: České republiky, Maďarska, Polska a Slovenska. Historicky je toto seskupení inspirováno setkáním českého, polského a uherského krále ve městě Visegrad v roce 1335. Moderní období se počítá od roku 1991, kdy byla 15. února podepsána listina o spolupráci mezi těmito státy. Od roku 1993 se přidalo Slovensko z důvodu rozdělení ČSFR. Zúčastněné státy chápaly toto seskupení jako pomoc při začleňovacím procesu do evropské integrace. Ostatní státy nazíraly na tuto alianci jako na potřebnou bariéru mezi západem a východem v Evropě, který znamenal vážný předěl v období po studené válce. Vstup členů Vysegradské skupiny do Evropské unie byl shodný 1. května 2004. Jedinou organizací je Mezinárodní visegradský fond se sídlem v Bratislavě. Dnes existuje řada odlišných názorů na vznik a činnost této aliance. Nám zde slouží pouze jako seskupení států, které vstoupily do Evropské unie ve stejnou dobu a zaujímají geograficky sevřený prostor.

5.1 Polsko

5.1.1 Stručná charakteristika Polska

Polsko je republikou, která představuje spojení parlamentního a prezidentského systému. V nové ústavě z roku 1997 je zahrnut článek o zaručení svobody ekonomické činnosti a vzdělávání. V čele státu stojí prezident, volený podle všeobecného hlasovacího práva na 5 let. V Polsku žije 38,5 mil. obyvatel.

Polsko vstoupilo do Evropské unie 1. května 2004. Se svojí rozlohou 312685 km² je největší zemí EU. Velmi aktivně spolupracuje se Španělskem (jednání o ústavní smlouvě). Polsko patří do zemí visegrádské skupiny, která v rámci Evropské unie spolupracuje na stejných úkolech.

Ve srovnání s ostatními státy Evropské unie je Polsko jednou z nejhudších zemí. Před vstupem Bulharska a Rumunska v roce 2007 bylo dokonce nejhudší zemí v celé Evropské unii. K takovéto ekonomické situaci přispívá struktura jednotlivých odvětví. V zemědělství je

zaměstnáno skoro 30% obyvatelstva, ale k celkovému HDP Polska přispívají zemědělci jen 4%. (Euroskop, 2006). Hrubý domácí produkt zde činí 12400 eur (Eurostat, 2007) na jednoho obyvatele za rok, což je o polovinu méně než je celkový průměr Evropské unie.

5.1.2 Celoživotní vzdělávání v Polsku

Za vzdělávání dospělých je podle školského zákona odpovědné *Ministerstvo národního školství a Ministerstvo práce a sociální politiky*. V zákoně je stanoveno, že vzdělání, příprava a další vzdělávání mohou být poskytovány jako denní, večerní, dálkové, distanční nebo mimoškolní nebo na základě jiného systému studia kombinovaného s výše uvedenými normami. Tyto úkoly mohou probíhat jak státní tak i soukromou formou. Zákon o nezaměstnanosti upravuje přípravu nezaměstnaných absolventů různých typů škol, i těch, kterým hrozí nezaměstnanost. Podrobné předpisy týkající se odborného a všeobecného vzdělávání dospělých jsou také obsaženy v nařízeních vydaných *Ministerstvem národního školství, Ministerstvem práce a sociální politiky a Radou ministrů*.

Ministerstvo národního školství odpovídá za organizaci vzdělávání ve všech typech škol určených pro celoživotní vzdělávání, za stanovení základního učiva a spolupráci s různými institucemi činnými v oblasti vzdělávání dospělých.

Školy zaměřené na celoživotní vzdělávání ve státním sektoru organizují a provozují orgány státní správy nebo místní orgány samosprávy. Pověřená osoba zodpovídá za pedagogický a administrativní dohled nad vzděláváním dospělých, které je podřízeno státní správě v každém vojvodství. Za přípravu a rekvalifikaci nezaměstnaných zodpovídá *Státní úřad práce*. Úřady práce zodpovídají též za organizaci přípravy.

Vzdělávání dospělých je ve státních školách bezplatné. Vzhledem k nevelkým finančním prostředkům škol je možné krýt některé výdaje z poplatků dospělých studentů. Z těchto poplatků jsou hrazeny náklady na celoživotní vzdělávání jednou třetinou. Studenti nestátních škol platí za vzdělávání školné. Nestátní školy, které mají stejné práva jako školy státní, dostávají ze státního rozpočtu příspěvek ve výši 50% běžných výdajů na dospělého studenta. I v těchto institucích se platí poplatky.

Při přípravě nezaměstnaných nebo potencialních nezaměstnaných se uplatňují různé předpisy. Tyto přípravy se financují ze *Státního pracovního fondu*, který je k dispozici prezidentovi *Státního úřadu práce*.

Odborné a všeobecné vzdělávání dospělých mohou probíhat ve školách nebo formou mimoškolního vzdělávání. Vzdělávání dospělých školskou formou poskytují školy základní, střední, nástavby a vysokoškolské instituce. Mimoškolní vzdělávání dospělých poskytují školy, centra celoživotního vzdělávání, centra dalšího vzdělávání, instituty a vysokoškolská zařízení.

V Polsku je velká rozmanitost vzdělávacích institucí pro dospělé, které se podílejí na mimoškolním vzdělávání. Mezi nejdůležitější patří:

- Centra životního vzdělávání. V roce 2006 jich bylo 68. Jsou hlavním prostředkem pro vzdělávání dospělých v daném regionu. Na jejich základě vytvořilo ministerstvo školství celostátní síť distančního vzdělávání.
- Státní úřad práce a síť regionálních úřadů práce
- Federace center odborného vzdělávání a síť center odborného vzdělávání
- Společnost pro popularizaci kultury a vědy
- Lidové univerzity – fungují hlavně na venkově.

Tabulka 1. Počet vzdělávacích institucí pro dospělé v letech 2006/2007

základní škola	8
gymnázia	137
střední všeobecně vzdělávací školy	2117
střední odborné školy	113
střední profesní školy	103
vyšší odborné technické školy	1188

Zdroj: Ústav pro informace ve vzdělávání

V těchto institucích se účastní celoživotního vzdělávání 5% z procentuálního podílu dospělé populace ve věku 25 až 64 let. Muži jsou zastoupeny 4,3% a ženy 5,6%. (Eurostat, 2007)

5.2 Maďarsko

5.2.1 Stručná charakteristika země

Maďarská republika vstoupila do Evropské unie 1. května 2004. Řadí se mezi tzv. visegrádské státy. Maďarsko je velmi proevropské a podílí se významně na integračním procesu ekonomickém i politickém. Hlavní cíle má v tématech bezpečnosti, jak vnější tak i vnitřní.

Maďarsko má rozlohu 93 tisíc km² a 9,9 mil. obyvatel. Hlavou státu je prezident, který je volen nepřímo parlamentem na pět let, maximálně na dvě volební období. Mimo jiných pravomocí může jmenovat a odvolávat činitele státu. Hrubý domácí produkt zde činí 15300 eur (Eurostat, 2007) na jednoho obyvatele za rok, což je o polovinu méně než nejzdatnější ekonomiky v Evropské unii.

5.2.2 Celoživotní vzdělávání v Maďarsku

Celoživotní vzdělávání obsahuje různé formy přípravy. Obsahuje vzdělávání dospělých v rámci školského systému i různé formy mimoškolní přípravy. V Maďarsku neexistuje samostatný zákon, který by se zabýval vzděláváním dospělých. Podle zpráv maďarského parlamentu je však v přípravě nařízení týkající se právě celoživotního vzdělávání. Vzdělávání dospělých je upravováno v rámci školského systému a je zakotveno v zákonech o veřejném, odborném a univerzitním školství. Stále více forem je upravováno v předpisech o vzdělávání dospělých, které jsou součástí přípravy na trh práce. Zvláštní zákon stanovuje podmínky přípravy, které vytvářejí střediska pro přípravu a rozvoj pracovního potenciálu uchazečů. Podmínky systému pro odbornou přípravu a další speciální služby pro nezaměstnané se řídí zákonem o zaměstnanosti. Studování při zaměstnání, podnikové vzdělávání, a příprava na rozvoj pracovních dovedností jsou upravovány v zákoníku práce. Stále více zákonných opatření se týká vzdělávání dospělých, z příčiny zvyšování počtu nezaměstnaných.

Odpovědnost za vzdělávání dospělých je rozdělena mezi státní instituce a instituce soukromé, zapojené do ekonomiky. Nejdůležitějšími úkoly je stanovení pravidel legislativy a financování. Celoživotní vzdělávání je rozděleno mezi *Ministerstvo školství a Ministerstvo sociálních věcí a rodiny*. Vzdělávání dospělých v rámci státního školského systému patří do kompetence Ministerstva školství a je evidováno v tzv. *Celostátním katalogu kvalifikací*. Dalším způsobem je vzdělávání v rámci trhu práce. Velkou roli zde hraje síť tzv. *Župních středisek zaměstnanosti*, který spravuje *Ministerstvo sociálních věcí a rodiny*. Při koordinaci regionálního rozvoje a politiky zaměstnanosti hraje významnou roli rada pro regionální rozvoj, která vytváří regionální střediska pro rozvoj pracovní síly.

Celoživotní vzdělávání je financováno ze čtyř zdrojů. Z centrálního rozpočtu, z povinných příspěvků zaměstnavatelů do *Fondů odborné přípravy*, projektů a programů Evropské unie a decentralizované pomoci od centrálního *Fondu zaměstnanosti*. V rámci školského systému je vzdělávání dospělých financováno prostřednictvím normativů. Dotace na vzdělávání dospělých jsou jednou třetinou, které poskytují školy na denním studiu. Programy odborné přípravy a vzdělávání dospělých mimo školský systém většinou hradí zaměstnavatelé, jednotlivci nebo *Župní střediska zaměstnanosti*, které dávají dotace v podobě veřejné soutěže. Zaměstnavatel a zaměstnanec se mohou o výdaje na studium dělit.

Vzdělávání dospělých je rozděleno v Maďarsku na tři instituční zastoupení. První v rámci školského systému, kde probíhá výuka pro pracující. Druhé je vzdělávání pro pracovní trh, kde jsou zahrnuta střediska pro přípravu a rozvoj pracovní síly a třetí jsou instituce odborné přípravy, kde je poskytováno vzdělávání na základě soukromé poptávky po určitých kvalifikacích.

Funkcí škol pro dospělé je poskytnutí distančního studia pro doplnění kvalifikace nebo poskytnutí nástavbového vzdělání. Vzdělávání je poskytováno na úrovni základní, střední a vysokoškolské. Kdokoliv se může tohoto vzdělávání účastnit.

Vzdělávací programy na trhu práce nabízejí odbornou přípravu a rekvalifikace. Většina z nich se zaměřuje na obory, které zaměstnavatelé vyžadují. Nezaměstnaným jsou doporučovány Střediskem zaměstnanosti vzdělávací programy, ale stále více lidí si vybírá dle vlastní volby.

Regionální střediska pro rozvoj budoucích pracovníků vznikla v devadesátých letech. V současné době jich je třináct. Mimo organizace a realizace programů se zabývají i požadavky soukromého sektoru a poradenstvím. Vytvářejí spojení mezi odbornými školami a péčí o nezaměstnané v jejich regionu.

Neziskové organizace nabízejí vzdělávání dospělých v nevelkém rozsahu. Jejich úlohou je hlavně zaměřením na jazykovou přípravu, podnikatelské a ekonomické dovednosti, řízení počítačů a řízení podniků.

Ve vzdělávacích institucích se účastní celoživotního vzdělávání 4,2% z procentuálního podílu dospělé populace ve věku 25 až 64 let. Muži jsou zastoupeny 3,5% a ženy 4,8%. (Eurostat, 2007)

5.3 Slovensko

5.3.1 Stručná charakteristika země

Slovensko vstoupilo do Evropské unie 1. května 2004. Zahraniční politika Slovenska nepatří mezi hlavní a vyznačuje se proevropským trendem. Největším cílem je přijetí eura a zabezpečení východní hranice s Ukrajinou. Slovenská republika se snaží zapojit do všech rozhodování Evropské unie a snaží se ovlivňovat společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU.

Slovenská republika má standardní politický systém. Rozdělení moci je mezi zákonodárnou, výkonnou a soudní. Zákonodárnou moc představuje parlament. Výkonnou moc představuje prezident a předseda vlády. Hrubý domácí produkt činí 14700 eur (Eurostat, 2007) na jednoho obyvatele za rok, což slovenskou ekonomiku řadí na poslední místa Evropské unie.

5.3.2 Celoživotní vzdělávání ve Slovenské republice

Historie celoživotního vzdělávání má na Slovensku dlouhodobou tradici. Už v roce 1948 byla možnost studovat při zaměstnání a vzdělávání dospělých se stalo rovnocenné dennímu studiu.

Vzdělávání dospělých se začalo vytvářet v oblasti školského systému, v oblasti mimoškolního vzdělávání a jako vzdělávání podnikové. Už od sedmdesátých let byli pracovníci připravováni ve vzdělávacích institucích – podnikové, odvětvové, resortní a kulturně osvětové.

Od roku 1998 je v platnosti zákon o dalším vzdělávání, který celou oblast upravuje obecně i rámcově. Za celoživotní vzdělávání se počítá vzdělávání, které umožňuje každému bez rozdílu doplnit, rozšířit a prohloubit již získané vzdělání. Zákon upravuje druhy dalšího vzdělávání a také charakterizuje instituce. Zabývá se i akreditací pro další vzdělávání a zdrojem financování.

Celoživotní vzdělávání má na starosti *Ministerstvo školství Slovenské republiky*. Odpovídá za uplatňování zákona o celoživotním vzdělávání v celém jeho rozsahu. Pověřený odbor se nazývá *Odbor celoživotního vzdělávání*. Některé ústřední orgány mohou zřídit útvary pro další vzdělávání zaměstnanců svých resortů.

O akreditaci vzdělávacích institucí rozhoduje Ministerstvo školství. Od roku 2000 do roku 2007 bylo akreditováno 4500 rekvalifikačních kurzů pro 987 škol a mimoškolních vzdělávacích institucí. Od roku 1997 byly na vysokých školách zřízeny univerzity třetího věku, které jsou určeny pro starší občany.

Ve státních školách navazují poznatky na denní studium, zatímco v nestátních institucích se uplatňuje zákon nabídky a poptávky.

Financování celoživotního vzdělávání je financováno z několika zdrojů. Jedná se o státní rozpočtové organizace, prostředky zaměstnavatelů, prostředky zaměstnanců, účelové dotace ze státního rozpočtu, rozpočet *Národního úradu práce*, finanční prostředky z nadací a Evropské unie. Za financování je vždy odpovědný příslušný resort.

Vzdělávání dospělých poskytují státní a nestátní instituce. Ke státním patří základní školy, střední školy, vysoké školy a školská zařízení. Mimoškolní vzdělávací instituce mohou v dalším vzdělávání uskutečňovat akreditované a neakreditované vzdělávací aktivity. Nestátní (soukromé) vzdělávací subjekty nabízejí obsahově různé kurzy a studijní programy, jimiž si všichni zájemci mohou doplnit a rozšířit své znalosti nebo získat poznatky z oblasti, která je zajímavá. V dalším vzdělávání jsou neaktivnější nestátní vzdělávací instituce, které nabízejí programy a kurzy pro všechny skupiny občanů. Mnohé z těchto institucí mají své vlastní prostory a vzdělávání probíhá zejména v odpoledních a večerních hodinách. Toto vzdělávání obvykle nevyžaduje žádnou kvalifikaci. Z metod se používají přednášky, cvičení, práce ve skupinách a práce s počítačem. Při odborném vzdělávání vyžadovaném podniky, zaměstnavateli, je nutnou

podmínkou předcházející vzdělání (zvláště maturitní zkouška) a jsou používány aktivní metody řešení problémů.

Ve vzdělávacích institucích se účastní celoživotního vzdělávání 4,9% z procentuálního podílu dospělé populace ve věku 25 až 64 let. Muži jsou zastoupeny 4,7% a ženy 5,2%. (Eurostat, 2007)

5.4 Česká republika

5.4.1. Stručná charakteristika země

Česká republika vstoupila do Evropské unie 1. května 2004. Její vstup byl už dojednan na zasedání Evropské rady v Kodani. Zde byly dokončeny všechny kapitoly týkající se vstupního procesu do Unie. Přistoupení České republiky do Unie byl výsledkem úspěšného projednání, během kterých byly probírány otázky vstupu do EU.

Rozloha České republiky je 78 864km² a žije zde 10,22 mil. obyvatel. Hrubý domácí produkt činí 18600 eur (Eurostat, 2007) na jednoho obyvatele za rok, což je nejvíce ze států Vysegradské skupiny

5.4.2 Celoživotní vzdělávání v České republice

Česká republika se začala zajímat o oblast vzdělávání a zaměstnanosti v první polovině 90. let 20. století. Cíle, které byly uvedeny v tzv. lisabonské strategii, se promítají v důležitých dokumentech vypracovaných v ČR ještě před vstupem do EU. Jedná se o *Národní akční plán zaměstnanosti*, *Národní program rozvoje vzdělávání v ČR (2001)*, *Strategie rozvoje lidských zdrojů pro ČR (2003)*, Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje výchovně vzdělávací soustavy České republiky (DZ, 2002) a aktualizovaná podoba Dlouhodobého záměru na léta 2004-2008.

V rámci pomoci pro kandidátské země měla ČR možnost čerpat již od roku 1993 podporu prostřednictvím programu Phare. V letech 1993-2001 z něj Česká republika získala celkem 632

milionů EUR, které byly využity i v oblasti rozvoje lidských zdrojů. Z těchto prostředků byl mj. v letech 1994-1998 spolufinancován pro oblast odborného vzdělávání zásadní projekt Phare. Od roku 2002 se Česká republika podílí na činnosti pracovních skupin Evropské komise ustanovených pro efektivní naplňování cílů Lisabonské strategie v oblasti odborného vzdělávání. Činnost pracovních skupin se začala promítat do aktivit Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a jeho přímo řízených organizací.

Plány na léta 2004-2008 stanovují následující rozvojové priority: modernizace cílů a obsahu vzdělávání (včetně zavádění dvoustupňové tvorby kurikula); zajišťování kvality, monitorování a hodnocení vzdělávání; podpora žáků se speciálními vzdělávacími potřebami; rozvoj poradenských a informačních systémů; zvyšování profesionality a společenského postavení pedagogických pracovníků a podpora dalšího vzdělávání v rámci celoživotního učení pro všechny. Zároveň se předpokládá, že velká část těchto priorit bude realizována s finanční podporou z Evropského sociálního fondu (ESF).

S finanční podporou z ESF bude ve zkráceném programovacím období 2004 – 2006 realizován Operační program Rozvoj lidských zdrojů. Jedna z priorit OP RLZ je přímo zaměřena na rozvoj celoživotního učení. Za její realizaci odpovídá MPSV (v oblasti dalšího vzdělávání) společně s MŠMT (v oblasti počátečního vzdělávání). MŠMT má na starosti mj. realizaci opatření zaměřeného na zkvalitňování vzdělávání a ustavení systémů podporujících rozvoj vzdělávání a jeho vazby na trh práce. MPSV bude realizovat opatření zaměřené na rozvoj dalšího profesního vzdělávání. Opatření k rozvoji celoživotního učení budou realizována jednak prostřednictvím systémových projektů (k rozvoji národních politik a systémů), národních projektů (k realizaci národní politiky) a grantových projektů (k doplnění národní politiky pro cílové skupiny jednotlivců na regionální a místní úrovni.

Celoživotní vzdělávání v České republice je v kompetenci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a také v jednotlivých vzdělávacích institucích, které vznikly v devadesátých letech.

První institucí je *Národní vzdělávací fond*, který byl založen v roce 1994 Ministerstvem práce a sociálních věcí, tehdy ještě s podporou Evropské komise. Fond se zaměřuje hlavně na rozvoj lidských zdrojů, zaměstnanost a další vzdělávání. K důležitým činnostem patří i poskytování informací o celoživotním vzdělávání v rámci řešení projektů Evropského sociálního fondu. Národní vzdělávací fond se v současné době zabývá vzděláváním dospělých na národní a

krajské úrovni. Zajímá se o nové trendy v oblasti zaměstnanosti a vzdělávání. Od svého vzniku spolupracuje s celou řadou institucí státní správy, zaměstnavateli, odborovými a vzdělávacími organizacemi.

Další velice významnou institucí v celoživotním vzdělávání dospělých v České republice je *Ústav pro informace ve vzdělávání*. Mezi jeho hlavní úkoly patří vypracování údajů v oblasti školství a také i v oblasti celoživotního vzdělávání. Zpracovává také analýzy týkající se vzdělávacího systému dospělých v Evropské unii. Věnuje se také přímému a osobnímu poradenství v oblasti vzdělávání dospělých.

Nezanedbatelné místo v institucích, zabývajících se vzdělávání dospělých je *Asociace institucí vzdělávání dospělých*. Snaží se propracovat koncepce a strategie rozvoje této oblasti. Asociace je členem mezinárodní sítě ReferNet, která shromažďuje a šíří znalosti a poznatky z oblasti rozvoje celoživotního vzdělávání.

Čím dál více rozšířenějším se v České republice stává rozšiřování znalostí pomocí *eLearningu*. K tomu pomáhá služba, která se jmenuje *eLabyrinth*. Zde je možné se zaregistrovat a navštěvovat zvolený kurz na síti.

Národní centrum pro distanční vzdělávání vzniklo již v roce 1995 v rámci programu Phare. Byl tak vybudován základ pro síť středisek distančního vzdělávání, která jsou zatím v Praze, Brně, Liberci a Olomouci. Cílem je rozšiřovat příležitosti pro celoživotní vzdělávání, koordinovat ho a zabezpečovat.

Tabulka 1. Počet dospělých účastníků se celoživotního vzdělávání (2005/2006)

zvláštní škola	58
pomocná škola	180
základní škola	524
gymnázia	864
střední všeobecně vzdělávací školy	17414
střední odborné školy	4641
vyšší odborné technické školy	17532
doktorské programy	13489
pokračující studium na VŠ	41083
bakalářské a magisterské programy	53287

Zdroj: Ústav pro informace ve vzdělávání

Tabulka 2. Procenta dospělých pokračující v dalším vzdělávání podle věku a pohlaví (2005/2006)

věk	společně	muži	ženy
15-19	6,6	5,5	7,6
20-24	7,9	5,7	10,7
25-29	8,4	7,4	10
30-34	7,4	8,1	6,4
35-39	6,5	5,7	7,5
40-44	6	5,5	6,6
45-49	5,6	5,2	6
50-54	4,5	4,4	4,6
55-59	5	4,5	5,9
60-64	4,2	3,9	6,3
65+	4,9	4	7
celkem	6,1	5,7	6,8

Zdroj: Ústav pro informace ve vzdělávání

Tabulka 3. Počty dospělých účastníků se dalšího vzdělávání (2005/2006)

	celkem	zaměstnaní	důchodci	ostatní
společně	340,7	295,2	29,5	16
muži	168,9	153,6	11,8	3,5
ženy	171,8	141,6	17,7	12,5

Zdroj: Ústav pro informace ve vzdělávání

Podle hodnot Eurostatu se v České republice účastnilo v roce 2007 celoživotního vzdělávání 5,9% z procentuálního podílu dospělé populace ve věku 25 až 64 let. Muži jsou zastoupeny 5,5% a ženy 6,4%. (Eurostat, 2007)

6 KOMPARACE CELOŽIVOTNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

V předešlé kapitole jsme pojednávali o celoživotním vzdělávání ve státech Visegradské skupiny. Nyní se pokusíme jednotlivé údaje porovnat.

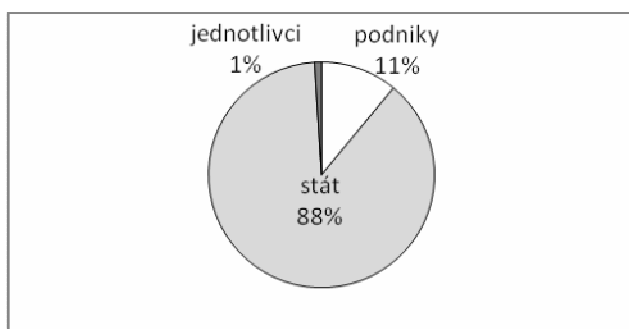
Česká republika, Polsko, Maďarsko i Slovensko mají podobný přístup k celoživotnímu vzdělávání. Stát už pochopil, že vzdělávání dospělých je nedílnou součástí úspěšného rozvoje hospodářství. Po teoretické rovině jsou na tom státy podobně. Ve skutečnosti ovšem dochází k řadě rozdílů, pramenící z dostatečné efektivity převodu teoretických znalostí celoživotního vzdělávání do praktického života.

Instituce zabývající se vzděláváním dospělých jsou ve státech velmi podobné. Většinou vzdělávání zastřešují ministerstva školství a ministerstva práce popř. sociálních věcí. Tyto sektory mají také vliv i na financování. Vzdělávání dospělých se provádí ve dvou rovinách. Školní, kde si občané doplňují potřebné vzdělání a mimoškolní, kde jsou doplňovány potřebné znalosti k vykonávání zaměstnání. Obsah kurikula je dán především ministerstvem školství, které se týká výuky ve školách a kurikulum, které si sami upravují odborné střediska pro speciální výuku.

Největším problémem celoživotního vzdělávání je nedostatečná finanční podpora a neochota občanů pro další vzdělávání.

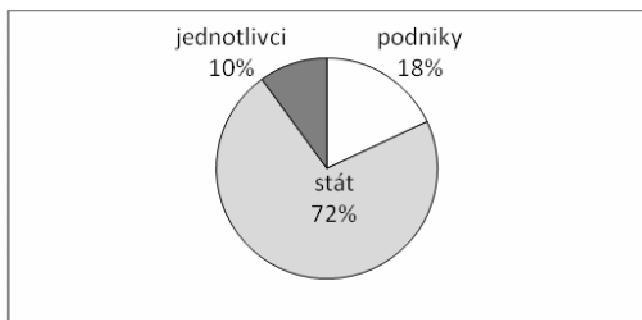
Finanční dotace pro celoživotní vzdělávání jsou více než potřebné. Většina dotací pochází ze státních rozpočtů a velmi malé procento je hrazeno ze strany privátních podniků a ze strany budoucích studentů. Nezáleží na tom, jaký sektor bude primárně financovat vzdělávání dospělých, důležité je, aby financování bylo dostatečné a pravidelné. Pro srovnání zde uvádíme rozdělení financování celoživotního vzdělávání v České republice, a celkově Evropské unie.

Graf 1. Rozdělení financování celoživotního vzdělávání v České republice.

Zdroj: Celoživotní vzdělávání v konceptu vývoje, 2006

Graf 2. Rozdělení financování celoživotního vzdělávání v Evropské unii.

Zdroj: Celoživotní vzdělávání v konceptu vývoje, 2006

Z uvedených grafů lze snadno vypočítat, že Česká republika zaostává za průměrem Evropské unie hlavně ve financování ze strany jednotlivců a privátních podniků. Tento nedostatek lze také pozorovat i u ostatních států Vysegradské skupiny. Chybí zde hlavně vůle a odhodlání jednotlivců finančně dotovat své vzdělání z vlastních důchodů. Například v Rakousku je financování ze strany jednotlivců plných 22%. Naopak ve Švédsku je to pouze 1%. I když Švédsko patří za zemi s největším počtem obyvatelstva účastníci se celoživotního vzdělávání, financování vzdělávání dospělých tam pochází hlavně ze strany státu, které na své obyvatele uvaluje nemalé daňové zatížení.

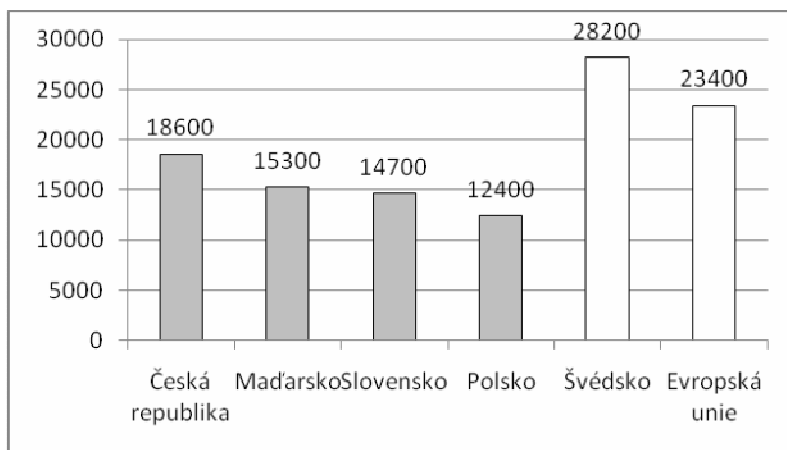
Neochota si financovat celoživotní vzdělání a tím i svoji úspěšnou kariéru, určitě pochází už z historie států Vysegradské skupiny. Všechny státy byly před rokem 1989 počítány mezi státy s centrálně plánovanou ekonomikou. Zde bylo předem vše dobře naplánováno i získávání prominentních míst a kariérních postupů. Lidé tak neměli motivaci k dalšímu vzdělávání. Právě motivace z minulých let může hrát určitou roli v neochotě nejen financovat své celoživotní vzdělávání, ale také se ho i účastnit. Velké procento jednotlivců v ostatních státech EU si financuje vlastní celoživotní vzdělávání. Je to dáno hlavně vývojem státu a historickou kontinuitou, kde lidé od konce druhé světové války byli účastníky tržního hospodářství, které vyžadovalo stále nové a dobře kvalifikované pracovní síly.

Již zde bylo napsáno, že hlavní složkou ve financování vzdělávání dospělých je stát. Stát se tedy stává nejvýraznějším investorem do celoživotního vzdělávání s myšlenkou nepřímé návratnosti této investice. Stát bude investovat do celoživotního vzdělání pouze za předpokladu velkého hospodářského výnosu. Není-li tak, na vzdělávání dospělých zůstává jen minimum. Je

škoda, že většina států řadí celoživotní vzdělávání až na poslední místa ve svém financování, a tím sebe ochuzuje o investice, které se mu v podobě kvalitní pracovní síly vrátí.

V dnešní době můžeme bohatství státu charakterizovat pomocí řady ukazatelů. Mezi nejznámější patří ukazatel hrubého domácího produktu (HDP). V následujícím grafu se můžeme podívat na HDP států Vysegradské skupiny přepočítané na jednoho obyvatele.

Graf 3. HDP ve státech Vysegradské čtyřky na jednoho obyvatele v eurech (2007)

Zdroj: Euroskop, 2007

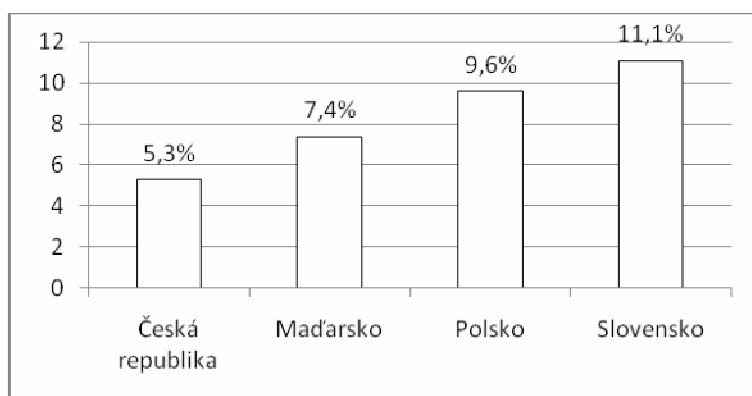
Z grafu hodnot HDP na jednoho obyvatele lze snadno zjistit, že všechny státy Vysegradské skupiny jsou za průměrem Evropské unie. Lze také z toho usuzovat, že potřebné finance na celoživotního vzdělávání nebudou velké jako v průměru v Evropské unii, nebo ve Švédsku, kde je HDP skoro dvojnásobné s porovnáním států Vysegradské skupiny. Zde můžeme nalézt jeden z hlavních problémů nedostatečného financování celoživotního vzdělávání.

V České republice je dáváno ze státního rozpočtu v průměru 33 000 Kč za rok na vzdělávání dětí školou povinných. Na vzdělávání dospělých je však dávána jen částka 1262 Kč za rok. Oproti tomu je v Dánsku dáváno v přepočtu 12310 Kč na osobu účastnící se celoživotního vzdělávání za rok. Jde tedy o rozdíl desetinásobně vyšší. Dánsko se v průměru EU pohybuje na předních místech účastníků obyvatel celoživotního vzdělávání.

Celoživotní vzdělávání by mělo ve státě sloužit jako součást řešení problémů nezaměstnanosti. Stát, který se potýká s velkou nezaměstnaností, by měl zvyšovat své prostředky na další a lepší zvyšování kvalifikace pracovníků a tím posílit trh práce s důsledkem snížení nezaměstnanosti. V grafu můžeme sledovat nezaměstnanost ve státech Vysegradské skupiny.

Z grafu je patrné, který stát by měl co nejdříve řešit problém nezaměstnanosti a celoživotního vzdělávání. Ve vyspělých státech Evropské unie je celoživotní vzdělávání bráno jako určitá prevence proti nezaměstnanosti. Je velice potřebné, aby i ostatní státy chápaly tuto prevenci jako velice potřebnou a úspěšnou.

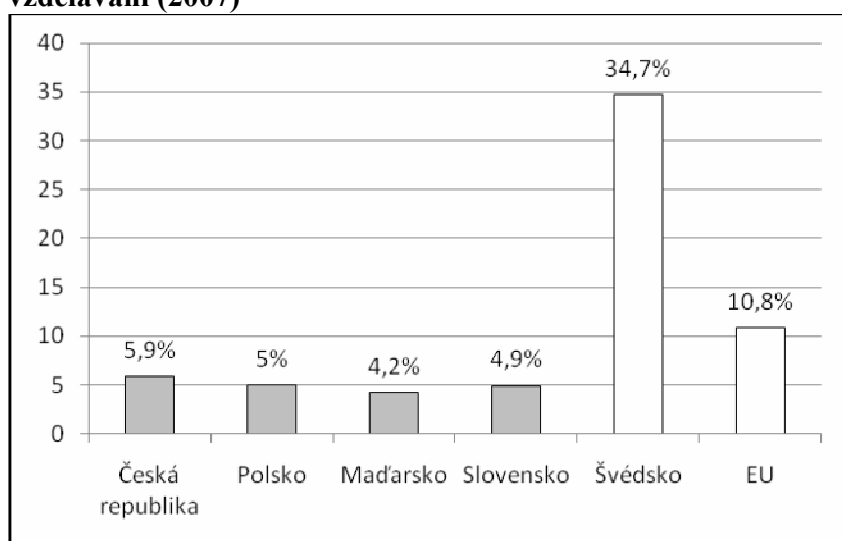
Graf 4. Nezaměstnanost ve státech Vysehradské skupiny za rok 2007

Zdroj: Euroskop, 2008

Celoživotní vzdělávání ve státech Vysehradské skupiny je ve srovnání s ostatními státy na velice nízké úrovni. Jak nám ukazuje graf č.5, je hodnota účastníků celoživotního vzdělávání poloviční než v průměru v Evropské unii a dokonce sedmkrát menší než ve Švédsku, které vykazuje největší procento.

Graf 5. Procentuální podíl dospělé populace ve věku 25 až 64 let účastnící se celoživotního vzdělávání (2007)

Zdroj: Eurostat, 2007

Státy Vysehradské skupiny tak zaujímají jedny z posledních míst v Evropské unii pomyslného žebříčku účasti v celoživotním vzdělávání.

V procentuálním zastoupení je nutné si všimnout poměru mužské a ženské populace účastníků se procesem vzdělávání dospělých. Ženy mají v procesu větší zastoupení než muži. Příčinnou může být šance rovných příležitostí pro ženy a snaha vyrovnat se mužům nejen v oblasti zaměstnání, ale také i v oblasti platové.

Graf 6. Procentuální zastoupení mužů a žen ve věku 25 až 64 let účastníků se celoživotního vzdělávání (2007)

	muži	ženy
Česká republika	5,50%	6,40%
Polsko	4,30%	5,60%
Maďarsko	3,50%	4,80%
Slovensko	4,70%	5,20%

Zdroj: Eurostat, 2007

7 ZÁVĚR

Celoživotní vzdělávání je pro každý stát v Evropské unii základním přístupem k rozvoji vzdělávací politiky. Vzdělávání dospělých se v dnešní době stalo potřebnou součástí každé úspěšně se rozvíjející ekonomiky státu Evropské unie. Její význam je ve zvyšování zaměstnanosti, přizpůsobivosti novým pracovním příležitostem, sociálním začleňování a osobním naplněním jedince.

Celoživotní vzdělávání ve své podstatě zahrnuje všechny činnosti, které se provádí v průběhu života. Jeho předpokladem je vylepšení dovedností a znalostí v prostředí pracovním, sociálním a osobním. Může probíhat ve formálních institucích, ale také i mimo ně a může hledat nové formy výuky.

Každý stát by měl chápat celoživotní vzdělávání jako investici do lidí a znalostí, které můžou stát posunout více vpřed k jejich hospodářským cílům.

Účast dospělých v procesu celoživotního vzdělávání je nižší v porovnání se světovými ekonomickými velmocemi. Je i nižší než stanovuje Lisabonská strategie. Podle této by muselo být do procesu celoživotního vzdělávání být zapojeno dalších 4 miliony dospělých, aby byl splněn vytyčený cíl z roku 2001. Nejlépe si s problematikou vzdělávací politiky dospělých vedou ve Švédsku a Dánsku.

V předchozím textu jsme ukázali, že situace Visegradských států v Evropské unii v rámci celoživotního vzdělávání není nejlepší. Za státy s největším počtem dospělých účastníků se procesem zaostávají s velkým rozdílem. Příčiny tohoto rozdílu můžeme vidět v celé řadě faktorů.

Jedním z hlavních faktorů je přístup státu k celoživotnímu vzdělávání jako celku. Jestli stát zanedbává tuto oblast a stává se pro něj jen oblastí okrajovou, ochuzuje nejen své občany, ale také i sám sebe. Od přístupu státu se odvíjí i finanční zabezpečení celoživotního vzdělávání. Stát se musí dívat na finanční investice jako do budoucna dobře zhodnotitelné, jejichž cena stále poroste.

Dalším hlavním faktorem je ochota dospělých podstoupit další vzdělávací proces, který by zlepšil jejich pozici na pracovním trhu. Většina občanů států Vysegradské skupiny žije s vědomím, že další vzdělání je zbytečné a nepotřebné a k výkonu práce jim stačí pouze jejich vzdělání. Tito lidé musí pochopit, že vzdělávat se musí člověk celý svůj život, jak v prostředí pracovním, společenským i osobním. Do změny tohoto uvažování se musí zapojit také i stát,

který by podporoval jedince nebo firmy účastníci se celoživotního vzdělávání. Další podporou jsou dnes jednotlivé programy a projekty Evropské unie, které mají pomoci zaostalým státům v této oblasti nabídnout potřebnou pomoc. Státy však musí projevit zájem a mít snahu na rozvoji svých pracovních sil.

Evropská unie si dává za cíl vytvoření Evropské zóny celoživotního vzdělávání. Tento proces je velice složitý, neboť zákony, nařízení, financování, kurikulum a jiné, zůstávají v kompetenci jednotlivých států. Politika Evropské unie je v tomto integračním procesu celoživotního vzdělávání založena na plánech a strategiích zaměřených nejen na mladé, vzdělávání, zaměstnanosti, výzkumu a společenského začleňování. Záleží na každém občanu Evropské unie, jak se k problematice celoživotního vzdělávání bude chovat.

Použitá literatura :

1. Brdek, M., Vychová, H., *Evropská vzdělávací politika. Programy, principy a cíle*. 1. vydání. Praha: ASPI publishing s.r.o., 2004. 167 s. ISBN 80-86395-96-0.
2. Brdek, M., Jírová, H., *Sociální politika v zemích EU a ČR*. 1. vydání. Praha: CODEX, 1998. 392 s. ISBN 80-85963-71-X.
3. Dvořáček, J., *Vzdělávání v integrující se Evropě*. 1. vydání. Praha: VŠE, 2001. 144 s. ISBN 92-64-18668-9.
4. Ježková, V., Walterová, E., *Vzdělávání v zemích Evropské unie*. 2. vydání. Praha: Pedagogická fakulta UK, 2004. 194 s. ISBN 80-86039-196.
5. Kadečka, J., *Kvalita vzdělávání – Odpověď na výzvy budoucnosti*. 2. vydání. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2004. 111s. ISBN 80-211-0285-3.
6. Kalous, J., *Teorie vzdělávací politiky*. 1. Vydání. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 1997. 96 s. ISBN 80-211-0247—0.
7. Průcha, J., *Vzdělávání a školství ve světě*. 1. vydání. Praha: Portál, 2002. 292 s. ISBN 80-7178-290-4.

Internetové zdroje:

8. Český statistický úřad. *Celoživotní vzdělávání* [on-line]. c2001-2008. [cit. 2008-08-09]. Dostupný z WWW: [http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/e767f478dc0de91bc125701b00501b51/c22cbdbca6fbcb00c12570820040b757/\\$FILE/zam06.pdf](http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/e767f478dc0de91bc125701b00501b51/c22cbdbca6fbcb00c12570820040b757/$FILE/zam06.pdf)
9. Euractiv. *Celoživotní vzdělávání* [on-line]. c2001-2008. [cit. 2008-07-22]. Dostupný z WWW: <http://www.euractiv.cz/vzdlavani/link-dossier/celozivotni-vzdelavani>
10. Euractiv. *Program celoživotního vzdělávání LLP* [on-line]. c2001-2008. [cit. 2008-07-15]. Dostupný z WWW: <http://www.euractiv.cz/vzdlavani/clanek/v-berline-bude-slavnostne-zahajen-program-celozivotniho-vzdelavani-eu>
11. Euroskop. *Členské státy EU* [on-line]. c2001-2008. [cit. 2008-08-09]. Dostupný z WWW: <http://www.euroskop.cz/701/sekce/tabulka-c-1/>
12. Eurostat. *Education, Training* [on line]. C2002-2008. [cit. 2008-06-03]. Dostupný z WWW: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1996,45323734&_dad=portal&_schema=PORTAL&screen=welcomeref&open=/&product=EU_MASTER_education_training&depth=2

13. Eurydice. *Structures of education – Czech republic* [on-line]. c2001-2008. [cit. 2008-08-05]. Dostupný z WWW:
http://www.eurydice.org/ressources/eurydice/pdf/041DN/041_CZ_EN.pdf
14. Eurydice. *Structures of education – Hungary* [on-line]. c2001-2008 [cit. 2008-08-05]. Dostupný z WWW:
http://www.eurydice.org/ressources/eurydice/pdf/041DN/041_HU_EN.pdf
15. Eurydice. *Structures of education – Poland* [on-line]. c2001-2008 [cit. 2008-08-05]. Dostupný z WWW:
http://www.eurydice.org/ressources/eurydice/pdf/041DN/041_PL_EN.pdf
16. Eurydice. *Structures of education – Slovakia* [on-line]. c2001-2008 [cit. 2008-08-04]. Dostupný z WWW:
http://www.eurydice.org/ressources/eurydice/pdf/041DN/041_SK_EN.pdf
17. Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Návrh koncepce celoživotního vzdělávání* [on-line]. c2001-2008. [cit. 2008-08-10]. Dostupný z WWW:
http://www.epolis.cz/download/pdf/materials_45_1.pdf
18. Národní ústav odborného vzdělávání. *Vzdělávání v EU* [on-line], c2001-2008 [cit. 2008-08-09]. Dostupný z WWW:
http://www.nuov.cz/index.php?page=vzd_v_eu&s=63
19. Národní vzdělávací fond. *Celoživotní vzdělávání v konceptu vývoje* [on-line]. c2001-2008. [cit. 2008-08-09]. Dostupný z WWW:
http://www.nvf.cz/rozvoj_lz/dokumenty/celozivot_vzdel_cr.pdf
20. Ústav pro informace ve vzdělávání. *Školství ve srovnání* [on-line]. c2001-2008. [cit.2008-08-07]. Dostupný z WWW:
<http://www.uiv.cz/clanek/31/164>